Leudal onderneemt!

Economische agenda Leudal 2021-2024

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Focus en pijlers 6
3. Samen realiseren 13
4. Agenda met impact 15

1. Inleiding

De Leudalse economie is vitaal en vol kansen. De regio wil graag vitaal blijven en de uitdagingen van de toekomst het hoofd bieden. Daarom zetten ondernemers, onderwijspartijen en de overheid de schouders onder een gezamenlijke economische agenda.

De circa 3.300 bedrijven die Leudal rijk is zijn goed voor bijna 14.000 banen en een omzet van € 1,025 miljard. Circa 54% hiervan wordt gerealiseerd in de toonaangevende sectoren als de agribusiness, slimme maakindustrie, handel, vervoer en opslag, leisure en zorginnovatie. Het innovatieve karakter van deze clusters biedt kansen voor de toekomst. Als deze clusters goed presteren is de verwachting dat het ook goed gaat met de rest van de economie. Leudal wordt gezien als een heel prettige woongemeente, met veel natuur en ruimte, fijne woondorpen en betaalbare huizen. Ook toeristen weten hun weg te vinden, naar de landelijke en cultuurhistorische omgeving en naar regionale trekkers zoals de Maasplassen, Toverland en Designer Outlet Center.

Om vitaal te blijven, werken we aan duurzame en innovatieve economische groei. We gaan slimmer werken waardoor we per werknemer meer werk kunnen doen en tegelijk internationaal concurrerend kunnen zijn en onze omzet kunnen verhogen. Dit leidt ertoe dat het aantal banen in Leudal binnen nu en 10 jaar licht toeneemt met 400. De gemeente kent echter een hoge mate van vergrijzing en dit heeft op zijn beurt een grote uitstroom van arbeidskrachten tot gevolg. Het opvullen van deze arbeidsplaatsen, de vervangingsvraag, zal aanzienlijk groter zijn dan het aantal nieuwe banen in Leudal. In totaal zal er behoefte zijn aan 4.200 nieuwe werknemers binnen nu en 10 jaar.

Corona

De onzekerheid over de economische impact van de corona-uitbraak is groot. Het CPB heeft in een aantal scenario’s geschetst welk effect de contactbeperkende maatregelen kunnen hebben. Deze scenario’s (opgesteld in maart 2020) gaan grotendeels uit van een V-vormige ontwikkeling: sterke economische krimp in 2020 en – afhankelijk van het scenario – snel herstel vanaf 2021, vanaf 2022 of later. Uit een actualisatie in het najaar van 2020 blijkt dat de economie inderdaad na de eerste schok weer aantrekt. In nieuwe berekeningen (september 2020) worden twee varianten geschetst: doorzet van het herstel of een tweede golf met opnieuw een lockdown als gevolg.

In de basisraming krimpt de economie in 2020 met 5%, gevolgd door ruim 3% groei in 2021. De werkloosheid loopt op tot 6% in 2021. In het ‘tweede golf scenario’ krimpt de economie ook in 2021 en loopt de werkloosheid op richting 10%. Ook in dit scenario groeit de economie na een fase van beperkingen weer (sterk).

Om te zorgen dat we de vele kansen kunnen verzilveren, Leudal meer weerbaar te maken en het herstel te versnellen, willen we als samenwerkende overheid, ondernemers en onderwijspartijen in Leudal en omgeving de economische agenda inzetten.

We zien deze agenda als een strategisch kader: een routekaart. Dat wil zeggen de strategische doelen, partners, samenwerking, speerpunten en projecten zijn bekend en delen we. Met de routekaart in de hand willen we de komende periode gebruiken om de agenda concreet vorm te geven. Zo kunnen we inspelen op wat voor de triple helix partijen op dat moment actueel is, waar energie en middelen voor zijn. Ook geeft het ons de wendbaarheid om met de uitvoering van de economische agenda in te kunnen spelen op het verdere verloop van de Corona crisis.

De agenda is in coproductie door de triple helix partijen opgesteld. Tijdens de kick-off van de Economic Board op 24 januari 2019 zijn de vier pijlers vastgesteld. Eind 2019 is deze agenda verder uitgewerkt met brede deelname uit het ondernemers- en het onderwijsveld. Dit heeft geleid tot concrete projectvoorstellen. Deze projectvoorstellen (businesscases) vormen geen onderdeel van de agenda maar dienen wel als vertrekpunt voor de operationalisatie ervan door de vitale coalities uit de triple helix die ermee aan de slag zullen gaan.

De economische agenda werkt zodoende in vier pijlers aan duurzame economische groei:

- Buitenzorgen: we vergroten de vitaliteit van het buitengebied door binnen het programma Buitengebied in Beweging diverse pilots te starten voor innovatieve toepassingen in de agribusiness en de zorg, uitwisseling van kennis en personeel in de zorg, regie op en extra huisvesting en scholing voor internationale werknemers.

- Werken kun je leren: we zorgen ervoor dat we veel nieuwe werknemers zoeken, binden en boeien door doorlopende leerlijnen te creëren voor de stuwende sectoren agri, zorg, maak en leisure, innovatieve werk-leeromgevingen te creëren, extra om-, her- en bijscholingstrajecten aan te bieden en een arbeidsmakelaar in te zetten die de verbindende schakel tussen werkgever en werknemer wordt.

- Ondernemen doe je…!: we versterken het innovatieve karakter en de duurzaamheid van bedrijven door bedrijventerreinen te moderniseren, de haven van Zevenellen door te ontwikkelen, ruimte te bieden aan biobased MKB en start-ups op Zevenellen en kleine ondernemers te ondersteunen op het gebied van duurzaamheid en ondernemerschap.

- Trek eens wat Leudal aan!: we versterken het woon- en werkklimaat en dragen dit uit door met marketingscampagnes het woon-, werk- en recreëerklimaat van Leudal te promoten, de infrastructuur te verbeteren en het woonaanbod laten aansluiten bij jonge gezinnen en starters.

Duurzame en innovatieve economische groei
4.200 nieuwe werknemers
Buitenzorgen
Werken kun je leren
Ondernemen doe je…!
Trek eens wat Leudal aan!
Economische agenda: strategisch kader
het gat in de arbeidsmarkt opvullen
aantrekken en behouden van werknemers
triple helix samenwerking
inspelen op de toekomstige vraag

2. Focus en pijlers

Om de vele kansen te verzilveren willen we als samenwerkende overheid, ondernemers en onderwijspartijen in Leudal en omgeving op verschillende fronten inzetten. In deze economische uitvoeringsagenda Leudal hebben we in tien bouwstenen geformuleerd waar we aan gaan werken. Tien bouwstenen, verdeeld over vier pijlers, zorgen voor het realiseren van innovatieve groei, duurzaam ondernemerschap en voldoende werknemers in de toekomst.

We verzilveren onze kansen door goed ingebed te blijven in de regio en voort te bouwen op succesvolle programma's

Uitgangspunt in de agenda en de bijbehorende bouwstenen is steeds dat we aansluiten bij het regionale bedrijfsleven, kennisinstellingen en (boven)regionale overheden en dat we verbinding zoeken met bestaande programma's en projecten op lokaal niveau. Met (boven)regionale partners kunnen Leudalse projecten meer massa maken en niveau bereiken dat nodig is om innovatief en duurzaam te groeien. Bovendien kan worden voorkomen dat Leudal het wiel opnieuw uitvindt: vaak kan het Leudalse (bedrijfsleven, onderwijs, overheid) aanhaken bij wat er regionaal gebeurt, in Keyport, Samenwerking Midden-Limburg (SML), Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg (OML), MKB Limburg, Campus Greenport Venlo of bij de Provincie Limburg.

In de agenda is ook verbinding gezocht met bestaande programma's en projecten op lokaal niveau, voor zover ze kunnen bijdragen aan het realiseren van de economische ambitie. Het gaat bijvoorbeeld om de activiteiten van het werkgeversservicepunt en het mensontwikkelbedrijf van de gemeente Leudal en het programma Buitengebied in Beweging. In de economische agenda zijn deze programma's toegespitst op de bijdrage aan de economie en de arbeidsmarkt en op de bijdrage van de samenwerkende triple helix.

Dynamisch programma

De economische uitvoeringsagenda heeft een dynamisch karakter: voor een deel van de bouwstenen geldt dat de uitvoering al begonnen is of op het punt staat te beginnen. Gaandeweg zullen de bouwstenen op basis van voortgang, resultaten, nieuwe partners enz. worden aangevuld. De bouwstenen zullen dus in eigen tempo worden uitgevoerd en doorontwikkeld. Dit tempo wordt bepaald door de betrokken partners. Zij moeten ook de tijd en ruimte hebben om aan de slag te zijn met deze projecten. Niet alles kan tegelijk. Daarbij blijft ruimte voor nieuwe initiatieven die een bijdrage kunnen leveren aan onze gezamenlijke ambitie. Daarnaast is er ruimte om te leren: welke partners zijn onmisbaar, welke inzet kan van de verschillende partners verwacht worden, is een brede coalitie nodig of kan een kleine kopgroep net zo goed de eerste stappen zetten? Alle betrokken partners zullen al doende leren wat wel en niet werkt en daar hun vervolgstappen op aanpassen.

Hieronder worden de bouwstenen kort toegelicht:

Thema 1	**Buitenzorgen**
1a	Wonen en werken internationale werknemers
1b	Innovatie zorg
1c	Innovatie agribusiness
Thema 2	**Werken kun je leren**
2a	Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt
2b	Om-, her- en bijscholing voor agri, zorg en industrie
Thema 3	**Ondernemen doe je…!**
3a	Kwaliteitsimpuls bedrijventerreinen
3b	Duurzaam Zevenellen
3c	De Kleine Ondernemer
Thema 4	**Trek eens wat Leudal aan!**
4a	Marketingcampagne
4b	Jonge gezinnen trekken

1. Buitenzorgen

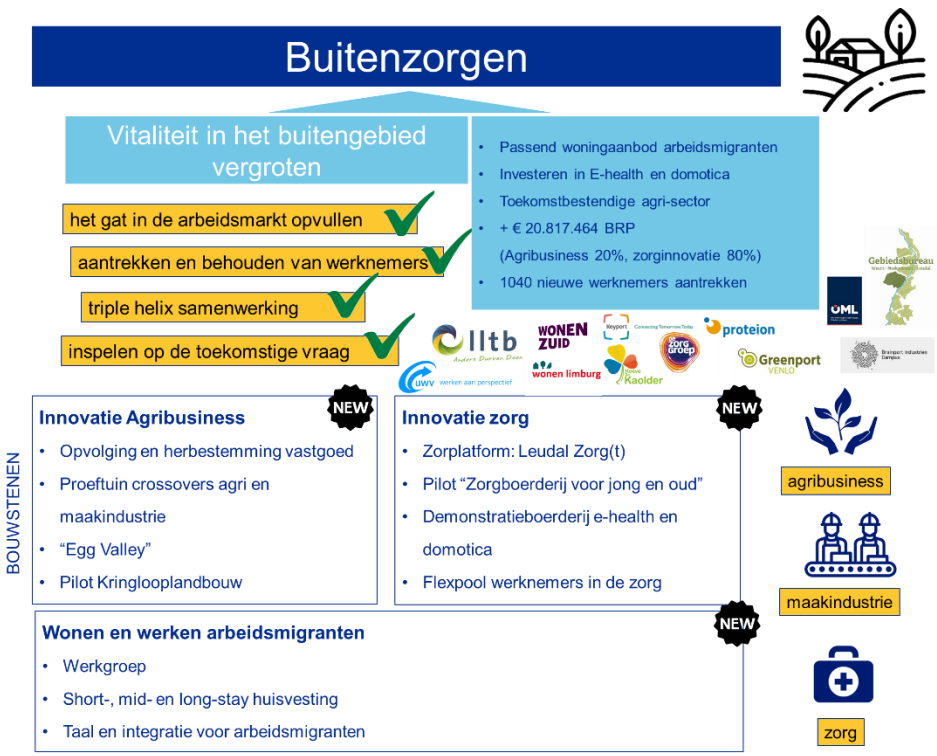
Als een van de grootste plattelandsgemeenten van Limburg neemt de vitaliteit van het buitengebied van Leudal een belangrijke positie in. Aan de ene kant staan de agrarische bedrijven steeds meer onder druk, aan de andere kant groeit de vraag naar passende en innovatieve zorg. Het doel is om de zelfredzaamheid van inwoners te vergroten, de vitaliteit van de agribusiness in het buitengebied te behouden, te streven naar de integratie van internationale werknemers in de samenleving en een samen redzame maatschappij.

Bouwstenen zijn:

- Verbeteren huisvesting en (tijdelijke) inbedding internationale werknemers in de samenleving. Om voldoende tijdelijke werknemers aan te trekken en hen voldoende te faciliteren.
- Versterken samenwerking, uitwisseling (kennis en personeel) en innovatie in de zorg. Om samen efficiënter te werken en elkaar te versterken, zodat zorg ook in het buitengebied gegarandeerd wordt.
- Versterken agrarische sector met innovatieve pilots rond crossovers tussen agri en maakindustrie en kringlooplandbouw, zinvolle (her)bestemming agrarisch vastgoed. Om de agrarische sector toekomstbestendig te houden.

Met deze pijler wordt aangesloten op de programma's en projecten van het Gebiedsbureau Weert-Nederweert-Leudal, Keyport, Citaverde, Greenport Venlo, Brightlands Maastricht Health Campus, Centrum voor Innovatief Vakmanschap (CIV) Innovatieve Zorg, Provincie Limburg, huisvestingsbeleid tijdelijke werknemers Leudal.

De bouwstenen uit pijler 1 zorgen voor een bijdrage van ca. 20 mln. aan het BRP in 2025 en de verwachting is dat 1.040 werknemers worden aangetrokken.

2. Werken kun je leren

Het tekort op de arbeidsmarkt in Midden-Limburg draagt niet bij aan het behalen van de economische ambitie van de gemeente Leudal. De verwachting is dat er in 2025 ongeveer 4200 nieuwe werknemers moeten worden aangetrokken en behouden moeten blijven om het gat op de arbeidsmarkt op te vullen. De meeste werknemers zijn werkzaam in de stuwende sectoren: agribusiness (2691 fte) , maakindustrie (1491 fte), groothandel en logistiek (1694 fte) en leisure (692 fte). Daarnaast is er ook de steeds groter wordende rol van de innovatieve zorg (110 fte). Cruciaal in het behouden en aantrekken van werknemers is de koppeling tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt in Leudal. Het doel is om in te spelen op de toekomstige vraag naar werknemers en de koppeling tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt te versterken door vernieuwende onderwijsvormen door te ontwikkelen, effectieve leer-werktrajecten aan te bieden en gemengde leerwerk-omgevingen te realiseren.

Door de contactbeperkende maatregelen vanwege de coronacrisis wordt de Nederlandse productie en werkgelegenheid breed geraakt, niet alleen de dienstensector maar ook grote delen van de industrie krijgen met een daling van economische activiteit te maken. Veel mensen uit krimpberoepen zoals retail, hospitality, evenementen en luchtvaart zullen zich versneld moeten omscholen naar beroepen waar veel vraag naar is, zoals de zorg en het onderwijs. Een meer op skills gerichte arbeidsmarkt is hierdoor urgenter dan ooit. Ondanks de Coronacrisis zal de krapte vooralsnog blijven bestaan in de nodige sectoren en beroepen.

Om de herstart van de arbeidsmarkt en economie te faciliteren en problemen aan te pakken, gaan gemeenten, UWV, werkgevers- en werknemersorganisaties en onderwijs in Midden-Limburg hun krachten bundelen. In de Taskforce (post) Corona worden plannen gericht op acute noodsituaties, economisch herstel, de arbeidsmarkt en op het vlak van (bij)scholing afgestemd en met elkaar verbonden.

Op hoofdlijnen kunnen de acties zich op onderstaande doelgroepen richten:

- Werknemers met dreigend baanverlies (o.a. NOW)
- Werklozen in een uitkering (o.a. WW en P-wet)
- Zelfstandigen zonder perspectief (Tozo)
- Werknemers met een afstand tot de arbeidsmarkt (o.a. Banenafspraak)
- Schoolverlaters die de arbeidsmarkt instromen

Bouwstenen van de aanpak zijn:

- Verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en lokale en regionale arbeidsmarkt met doorlopende leerlijnen (primair onderwijs-beroepsonderwijs) en leerwerkomgevingen voor de agri, maakindustrie, zorg en leisure. Om zoveel mogelijk toekomstige werknemers te binden aan de lokale en regionale arbeidsmarkt.
- Vergroten van de flexibiliteit/inzetbaarheid van werknemers op de regionale arbeidsmarkt met extra om-, her- en bijscholingstrajecten en -mogelijkheden in de agri, zorg en industrie voor huidige werknemers en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Om zoveel mogelijk huidige werknemers te behouden voor de lokale en regionale arbeidsmarkt.

Met deze pijler wordt aangesloten op o.a. de programma's van Keyport, Agroleeft, diverse Centra voor Innovatief Vakmanschap (CIV's), Servicepunt Leren en Werken Midden-Limburg en de Provincie Limburg (Educatieve Agenda).

De bouwstenen uit pijler 2 zorgen voor een bijdrage van ca. € 25 mln. aan het BRP in 2025 en de verwachting is dat 450 werknemers behouden blijven en 1.000 nieuwe werknemers worden aangetrokken.

3. Ondernemen doe je…!

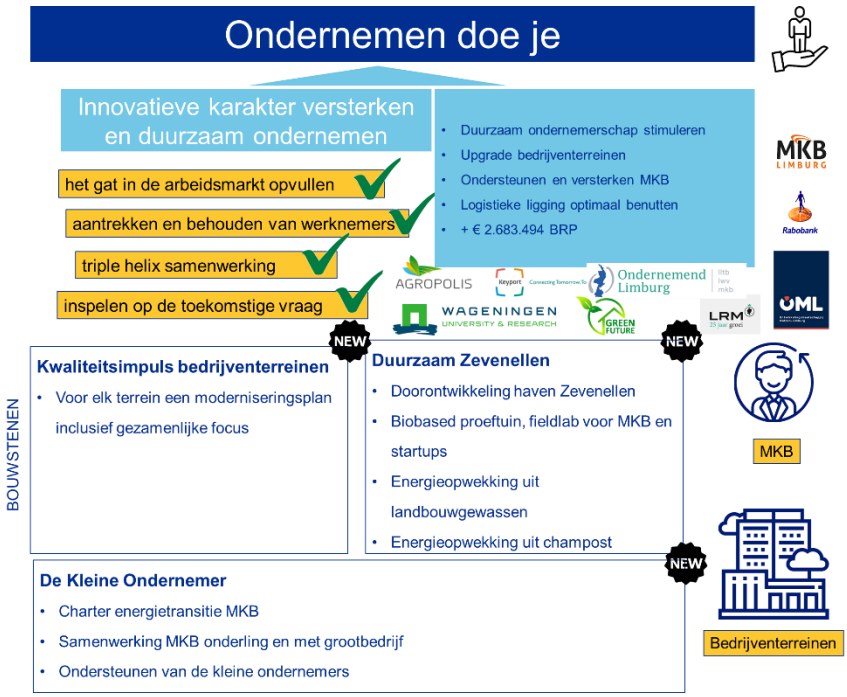
Leudal herbergt diverse toonaangevende bedrijven gevestigd op en/of rond bedrijventerreinen die het innovatieve karakter van de regio verhogen. De drijvende kracht van het Leudalse bedrijfsleven is echter het midden- en kleinbedrijf, met de nadruk op bedrijven met minder dan 10 werknemers en de vele zzp'ers . Om de economie vitaal te houden (en waar mogelijk te versterken) wordt een duurzame manier van ondernemen gevraagd. Cruciaal voor duurzaam ondernemerschap is de omgeving waarin bedrijven en ondernemers kunnen experimenteren, investeren en innoveren. De centrale ligging van Leudal in Midden-Limburg en een van de grootste plattelandsgemeenten van Nederland bieden ondernemers en bedrijven volop mogelijkheden, ruimte en vrijheid om te verduurzamen, investeren en innoveren.

Bouwstenen zijn:

- Verbeteren van het ondernemers- en vestigingsklimaat door het verduurzamen en moderniseren van bedrijventerreinen en specifiek Zevenellen door te ontwikkelen met onder andere duurzame bedrijven. Om Leudal aantrekkelijk en concurrerend te houden voor het bedrijfsleven.
- Versterken van de kleine ondernemer door deze te ondersteunen bij de energietransitie, hen te verbinden aan andere bedrijven in de keten en hen in hun ondernemerschap te steunen. Om de drijvende kracht van het Leudalse bedrijfsleven te behouden en te versterken.

Met deze pijler wordt aangesloten op o.a. de programma's van Keyport, Campus Greenport Venlo, MKB-Limburg, Wageningen University & Research en de Provincie Limburg (Mobiliteitsplan).

De bouwstenen uit pijler 3 voor een bijdrage van ca. €3 mln. aan het BRP in 2025 en de verwachting van een duurzame ketensamenwerking binnen het MKB.

4. Trek eens wat Leudal aan!

Leudal heeft de ambitie het woon- en leefklimaat van Leudal te promoten en om een vitale sector toerisme & recreatie te ontwikkelen. De aanwezigheid van diverse voorzieningen en de nabije ligging t.o.v. steden zoals Weert, Roermond, Eindhoven zorgen voor een goede plek om te wonen en te werken. De karakteristieke natuurlandschappen in combinatie met de historische gebouwen maken Leudal bovendien tot een toeristisch aantrekkelijk gebied. Het geheel van pluspunten en schaalvoordelen maakt dat Leudal als een van de grootste plattelandsgemeenten zich samen met naburige gemeenten kan onderscheiden. Met het oog op de toekomst heeft Leudal alles in huis om toekomstige bewoners, werknemers en toeristen welkom te heten in Leudal.

Speerpunten zijn:

- Vergroten van de bekendheid van Leudal met een marketingcampagne voor toeristen, bedrijven en bewoners, door het bedrijfsleven dichtbij jongeren in de regio te brengen en het toerisme in Leudal te versterken. Om Leudal aantrekkelijk te presenteren aan de eigen en wijdere omgeving en meer mensen naar Leudal te trekken.
- Verbeteren van woon- en leefklimaat voor jonge gezinnen en starters door infrastructuur te verbeteren en het woningaanbod passend te maken voor gewilde doelgroepen. Om nieuwe werknemers aan te trekken die zo lang mogelijk aan de lokale arbeidsmarkt deelnemen.

Met deze pijler wordt aangesloten op o.a. de programma's van promotieplatform Leudal, Keyport, Meet the Youngsters, VVV Midden-Limburg, Limburg Marketing, NS, Eurekarail, De Maaslijn en de Provincie Limburg (Mobiliteitsplan, Pilot MaaS, Structuurvisie Wonen Midden-Limburg).

De bouwstenen uit pijler 4 zorgen voor een bijdrage van ca. €7 mln. aan het BRP in 2025 en de verwachting is dat 100 pendelaars worden behouden voor de eigen regio, 100 talenten worden aangetrokken, 200 werknemers en jonge gezinnen worden aangetrokken en meer toeristen worden aangetrokken.

3. Samen realiseren

Het realiseren van de agenda is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheid, ondernemers en onderwijs in Leudal en omgeving. De Economic Board, als vertegenwoordiging van deze 3 O's, heeft de regie; de uitvoering van projecten/bouwstenen uit deze agenda krijgt flexibel vorm met vitale coalities van de relevante partijen uit de regio. Samen komen we verder!

Regie en sturing

Voor de regie op de economische uitvoeringsagenda is de Economic Board aan zet. De Board heeft de belangrijke taak om de concretisering van de economische agenda (in plannen en projecten) strategisch aan te jagen en haar respectievelijke achterbannen hiervoor te motiveren. Wanneer plannen en projecten zijn geformuleerd bevordert de Board de uitvoering ervan. Waar nodig wordt de agenda bijgesteld om de doelen alsnog te halen. De Board houdt de ogen open voor nieuwe, kansrijke initiatieven in de sterke sectoren van Leudal die de doelen voor de economie en de arbeidsmarkt dichterbij brengen. De Board zal bovendien de relaties met regionale partijen, voor zover ze geen onderdeel van de Board zijn, onderhouden en uitbreiden.

Om deze taken goed uit te kunnen voeren, komt de Board circa drie à vier keer per jaar bij elkaar. Leden van de Board zijn een goede afspiegeling en vertegenwoordiging van het bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid in Leudal. Iedere partij heeft een eigenstandige verantwoordelijkheid, die we in het kader van deze agenda met elkaar afstemmen en in de Board verrijken. Samen geven we sturing aan de economische ontwikkeling van Leudal. Door deze regelmatige afstemming groeit het vertrouwen in elkaar en in het gezamenlijke vermogen om de Leudalse economie een impuls te geven. Op den duur kan dit gezamenlijke vertrouwen gecombineerd worden met het overdragen van gezamenlijke bevoegdheden aan de Board.

Flexibele uitvoering

Voor de uitvoering van de projecten wordt per project een 'vitale coalitie' van partners uit Leudal en omgeving (3 O's) gevormd. Dit is maatwerk. Deze coalitie voert het project uit, samen met de organisaties die zij vertegenwoordigen.

De uitvoering van de agenda zal gefaseerd verlopen, waarbij de agenda als strategisch kader dient. Niet alle projecten bevinden zich bij vaststellen van de agenda (eind 2020) in dezelfde uitwerkingsfase: sommige zijn projectideeën voor de langere termijn, andere zijn concrete projecten die op regionaal niveau al lopen, waar Leudal alleen nog bij aan hoeft te haken. Dat betekent dat de uitvoering van de agenda, het realiseren van de projecten, verschillende tempo's heeft. Bovendien kan niet alles tegelijk gebeuren. De betrokken partners moeten tijd en ruimte hebben om aan de slag te gaan met de projecten. Het uiteindelijke tempo wordt dus per project met de betrokken partners afgesproken.

De uitvoering van de agenda zal ook dynamisch verlopen. Gaandeweg zullen de projecten op basis van voortgang, resultaten van verkennend onderzoek, nieuwe partners enzovoorts worden aangevuld. Er blijft ook ruimte voor nieuwe initiatieven die een bijdrage kunnen leveren aan de gezamenlijke ambitie. En er is ruimte om te leren: welke partners zijn onmisbaar, welke inzet kan van de verschillende partners worden verwacht, is er een brede coalitie of juist een kleine kopgroep nodig om de eerste stappen te zetten? Alle betrokken partners zullen al doende leren en daar hun vervolgstappen op aanpassen. De concrete uitwerking van de economische agenda zal dan ook dynamisch in jaarplannen worden vormgegeven.

In deze dynamiek past ook dat de gemeente Leudal de afgelopen periode heeft benut om visie en beleid voor de vitaliteit van de gemeente, en de daarbij behorende uitgangspunten, verder te ontwikkelen. Het betreft dossiers die voor de economische vitaliteit van Leudal van groot belang zijn en duidelijkheid verschaffen aan ondernemers en onderwijspartijen. Het is een ‘work in progress’ maar de resultaten ervan brengt de gemeente graag in bij de concretisering van de agenda. Zo valt te denken aan het beleid voor huisvesting internationale werknemers, vergroting leefbaarheid van kernen (o.m. mogelijkheden voor nieuwe woningen binnen de kernen) , duurzame energie en recreatie en toerisme. Ook ligt er voor Keyport een recente routekaart voor de komende jaren met innovatie- en onderwijs- arbeidsmarktprogramma’s.

Gezamenlijk investeren

De economische uitvoeringsagenda Leudal is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheid, ondernemers en onderwijs in Leudal. We vullen de agenda op basis van de bouwstenen met projectplannen die we jaarlijks vertalen naar concrete acties. Als dit op niveau is, alle partijen vertrouwen hebben in de aanpak en ieder het profijt ziet van de gezamenlijke aanpak, zullen partijen bereid zijn om investeringen te verbinden aan de projecten.

4. Agenda met impact

De uitvoeringsagenda vormt een startpakket dat de economie een flinke impuls zal geven. Het uitvoeren van het pakket is het vliegwiel dat ook andere investeringen, inspanningen en maatregelen in Leudal en omgeving lostrekt, die samen de ambitie van 4.200 nieuwe werknemers en € 195 miljoen groei zullen realiseren. We houden per project een strakke planning aan om resultaten te behalen in 2025 en we monitoren de voortgang en impact in de Leudalse economie en samenleving.

Planning

Het behalen van de doelen vraagt een strakke planning en een gebalanceerde en gerichte inzet. Projecten moeten vlot van de wal worden gedrukt, zodat het vliegwiel zo snel mogelijk op gang wordt gebracht. Dan kan bijvoorbeeld door per project in de eerste maanden de volgende stappen door te lopen:

- Samenstellen vitale coalitie: vertegenwoordigers uitvoeringspartners en projectleider
- Kick off bijeenkomst: vitale coalitie bij elkaar en afspraken op hoofdlijnen
- Projectplan (eventueel meerjarig) opstellen: concretiseren project naar inzet, activiteiten, taken, budget
- Jaarplan jaar 1 opstellen: welke doelen en inzet worden in jaar 1 van het project genomen en gehaald?
- Uitvoeren acties jaar 1, reguliere bijeenkomsten vitale coalities
- Einde jaar 1: evaluatie, bijsturen, jaarplan jaar 2 opstellen.
- Enz..

Daarnaast is het belangrijk dat vanaf de start ingezet wordt op alle vier de programmalijnen, want die versterken elkaar. Innovatie in de agribusiness realiseren kan bijvoorbeeld niet zonder goed geschoold personeel en opleidingen die de nieuwste technieken aanleren. Nieuw personeel aantrekken voor de techniek en de zorg kan niet zonder een prettig woonklimaat dat bekend is in de wijdere regio.

Monitoring voortgang en impact

De Economic Board wil zicht houden op de voortgang van de projecten, de samenwerking en de maatschappelijk impact. Er wordt op deze drie niveaus gemonitord:

- Projectniveau: per kwartaal houden de vitale coalities de voortgang van de projecten bij in een voortgangsformulier. De Economic Board verzamelt deze voortgangsformulieren en bewaakt de voortgang van de projecten.

- Samenwerking: Jaarlijks bespreekt de Economic Board de procesmatige voortgang en samenwerking tussen de 3 o's. Lukt het om alle benodigde partners te betrekken en blijven

de projecten de gezamenlijke verantwoordelijkheid van ondernemers, overheid en onderwijs?

- Maatschappelijke impact: Halverwege de periode van de agenda (2023) vindt een tussenmeting plaats van de voortgang op het gebied van de beoogde effecten, zoals economische groei, werkgelegenheid, vacatures, beroepsbevolking, opleidingsniveau, bedrijfsvestigingen, migratiesaldo, arbeidspendel. Zo krijgen alle partijen inzicht in het maatschappelijk rendement van hun investeringen en krijgen ze handvatten om bij te sturen om de doelen te behalen.